

ДЕЙЧ Лев Григорович (псевд.: Сонин, Тучин, Аллеман, Афанасьев; 26. 09(08. 10). 1855, м. Тульчин Поділ. губ., нині Вінн. обл. — 04. 08. 1941, Москва) — громадсько-політичний діяч, публіцист. Навч. у 1-й і 2-й київ. г-зіях. Як прихильник ідеології М. Бакуніна 1875 вів рев. пропаганду в Бердян. пов. Таврій. губ. У тому ж році за влас. бажанням вступив до піхот. полку, який дислокувався у Києві. За відсутність на службі відданий до військ. суду, щоб уникнути покарання перейшов на нелегал. становище. Приєднався до гуртка «пд. бунтарів», учасники якого намагалися підняти селян. повстання у Чигирин. пов. Київ. губ. за допомогою сфальсифіков. царського маніфесту. 1877 заарешт., 1878 втік з київ. тюрми. Від 1879 — чл. товариства «Земля і воля», після його розколу — один із засн. товариства «Чорний переділ». На поч. 1880-х рр. еволюціонував від народництва до марксизму, 1883 разом з ін. чорнопередільцями засн. групу «Визволення праці». Переклав і видав (із влас. передмовою) брошуру К. Маркса «Наемный труд и капитал» (Женева, 1883). У 1884 заарешт. і засудж. до 13-ти р. каторги. Покарання відбував у Сх. Сибіру та на Забайкаллі, наприкінці 1890-х рр. редагував г. «Амурский край» у м. Благовещенськ (нині РФ). 1901 утік за кордон, увійшов до складу керівництва Закордон. ліги рос. рев. соціал-демократії. На 2-му з'їзді РСДРП підтримав меншовиків. 1905

повернувся у Росію, від 1906 — на заслання, звідки знову втік за кордон. 1911–16 мешкав у США. Співпрацював у нью-йорк. часописах «Свободное слово», «Голос правды», «Новый мир», париз. г. «Призыв», с.-петербур. журналах «Вестник Европы», «Современный мир» тощо. Після Лютн. революції 1917 повернувся у Петроград (нині С.-Петербург). У травні 1917 на заг.-рос. конф. меншовиків заявив про вихід із фракції. Негативно сприйняв більшов. переворот 1917 і залишив політ. діяльність. Від 1928 — персонал. пенсіонер СРСР. Автор спогадів про Г. Плеханова, В. Засулич, М. Кибальчича, М. Драгоманова та ін.

Основні праці

За полвека: В 2 т. Москва; Берлин, 1922–23; Социалистическое движение начала 70-х годов в России. Ростов-на-Дону, 1925; Четыре побега. Москва; Ленинград, 1926; Роль евреев в русском революционном движении. Москва; Ленинград, 1926; Чигиринська справа. Х., 1929.

Рекомендована література

1. Ефремов С. О том, что было и чего не было (по поводу воспоминаний г. Дейча) // Укр. жизнь. 1915. № 2. [А. М. Подолинний](#)

Бібліографічний опис:

Дейч Лев Григорович / А. М. Подолинний // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-21320>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).